

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เทศบาลเมืองพนัสนิคม

.....

➤ ด้านภาษาและวรรณกรรม

การทายโจ๊กปริศนา

เจ้าของภูมิปัญญา : นายสมดุรงค์ ทำเนาว์ / นายประสิทธิ์ ประสิว
สถานที่ตั้ง : โรงเรียนเทศบาล 4 เจริญอุบลภัฏปัญญาธร ถ.บึงคล้า
ต.พนัสนิคม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี
เบอร์โทรศัพท์ : 081-615-4775 / 089-407-7322

ข้อมูล

“โจ๊กปริศนา” เดิมเรียกว่า “พะหมี่” ชาวเมืองชล เรียกใหม่ว่า “ปริศนากรวี” ก่อนจะเรียกว่า “โจ๊กปริศนา” ตามตัวตลก (Joker) ที่มาช่วยติดและปลดแผ่นโจ๊กให้นายโจ๊กชื่อดัง ที่วัดนอก อำเภอเมืองชลบุรี มาจนทุกวันนี้

ชาวพนัสนิคมนำมาสืบทอดและพัฒนาการเล่นจาก “๕ แบบ ๕ อย่าง” มาเป็น “๑๑ แบบ ๑๙ อย่าง” เล่นกันทั่วไปในจังหวัดชลบุรีเรื่อยมา แล้วก็เผยแพร่ ออกไปทั่วประเทศและตามชุมชนต่างๆ อีกด้วย

“บ้านโจ๊กปริศนา” ตั้งอยู่บน ถ.นางสิบสอง ต.หมอนนาง อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี ติดกับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต ๒ ถูกออกแบบเป็นเรือนปั้นหยาชั้นเดียว สร้างขึ้นเพื่อถ่ายทอดและสืบสานตำนาน “โจ๊กปริศนาพนัสนิคม” ภายในตกแต่งด้วยเครื่องเรือนและสิ่งของเครื่องใช้ในอดีต เพื่อให้ผู้มาเยือนได้รำลึกถึงวันเวลาในอดีต อีกทั้งเยาวชนรุ่นหลังยังได้มีโอกาสสัมผัสช่วงเวลาดังกล่าวร่วมกัน

บริเวณสวนหลังบ้าน สร้างเป็นศาลาแปดเหลี่ยมเพื่อใช้จัดกิจกรรมการเล่นทายโจ๊กปริศนาในทุกวันเสาร์แรกของเดือน โดยมี “นายโจ๊ก” ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาจัดกิจกรรมสำหรับประชาชนทั่วไป

สำหรับนักเรียนนักศึกษาและสถานศึกษา นอกจากมาร่วมกิจกรรมตามปกติแล้ว ยังสามารถเข้าเยี่ยมชมได้เป็นหมู่คณะ โดยการนัดหมายล่วงหน้า ทั้งนี้ จะมีวิทยากร บรรยายให้ความรู้กับผู้มาเยือน ให้ได้รู้จัก “โจ๊กปริศนา” ในมุมมองที่ลึกซึ้งและกว้างขวางขึ้น โดยกิจกรรมดังกล่าวนี้ มี อาจารย์สมดุรงค์ ทำเนาว์ ประธานชมรมโจ๊กปริศนาพนัสนิคม เป็นผู้ดูแลและให้คำแนะนำ

ชมรมโจ๊กปริศนาพนัสนิคม ได้เขียนคำจำกัดความหมายของคำว่า “โจ๊ก” เป็นคำกลอนสุภาพ ดังนี้

โจ๊ก มิใช่หมายถึงซึ่งข้าวต้ม	ที่นิยมผสมไก่หมูไข่ขิง
โจ๊ก มิใช่ไฟโจ๊กโป๊กเกอร์จริง	หรือเป็นโจ๊ก ตลกยั้งอิงคะนอง
แต่โจ๊ก คือปริศนาภาษาศิลป์	กลั่นกรองรินหลังหลากจากสมอง

แฝงเงื่อนไขคำทายในร้อยกรอง เป็นการลงปัญญาภาษาไทย

จึงพอสรุปได้ว่า “โจ๊ก” คือ ปริศนาคำประพันธ์ของไทยที่มีความหมายตามรูปแบบประเพณีการเล่นที่วางไว้ตายตัวตามความนิยมของท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี

โจ๊กปริศนาเมืองชล แบ่งออกเป็นประเภทๆ และแต่ละประเภทยังแบ่งออกเป็นประเภทย่อยๆ ลงไปอีกประเภทหลายๆ อย่างก็มี เราจึงเรียก “ประเภท” ว่า “แบบ” เรียกประเภทย่อยๆ ว่า “อย่าง” เพื่อให้ผู้เล่นที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ และชาวบ้านได้เข้าใจตรงกันง่ายๆ

การแยก “แบบ” ของการทายโจ๊กปริศนาออกเป็นชนิดต่างๆ มากกว่า ๑๑ ชนิดของจังหวัดชลบุรีนั้นต้องอาศัย “คำตอบ” หรือ “คำเฉลย” เป็นหลัก เดิมเรียกว่า “ธง” เมื่อผู้เล่นทายผิดแบบ “นายโจ๊ก” จะบอกว่า “ผิดธง” ดังนั้น ผู้ที่จะเขียนโจ๊กปริศนาลงในแผ่นกระดาษออกมาแขวนบนเส้นลวดให้คนเล่นทายกันได้จะต้องมีครammerรู้เรื่อง “แบบ” หรือ “ธง” ของโจ๊กปริศนาให้่องแท้เสียก่อน ส่วนคนทายก็มีได้ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ยิ่งมีความรู้เรื่องเทคนิควิธีการของผู้ตั้งปริศนามากเท่าใดก็ย่อมจะคิดค้นหาคำตอบได้ง่ายมากขึ้นเท่านั้น ต่างกันอยู่แต่เพียงว่า คนสร้างปริศนาจนลอกกลงแผ่นกระดาษออกมาติดให้คนทายได้นั้น ผิดพลาดไม่ได้ ทั้งภาษาไทยที่นำมาเขียนเป็นคำประพันธ์และสำเนียงของภาษาต่างๆ ที่นำมาตั้งเป็นคำตอบ เพราะถือว่า “นายโจ๊ก” เป็นผู้ที่มีความรู้ดีกว่าคน “ทายโจ๊ก”

การทายโจ๊กปริศนา

